

Pariisin ilmastokokouksessa läpimurto – tuloksena kaikkia maita sitova ilmastososopimus

Ympäristöministeriö 12.12.2015 20.37

Tiedote

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Odotettu, välttämätön ja käännteentekevä päätös.

Pariisin ilmastokokouksessa solmittiin lauantai-iltana uusi, kattava ja oikeudellisesti sitova ilmastososopimus, jolla päästöjä vähennetään maailmanlaajuisesti vuodesta 2020 alkaen. Sopimuksen myötä ensimmäistä kertaa lähes kaikki maailman maat ovat kertoneet olevansa valmiita toimiin ilmastomuutoksen torjumiseksi.

Tämä on odotettu, välttämätön ja käännteentekevä päätös. Maailma on nyt valmis siihen, mikä ei ole aiemmin ollut mahdollista. Vaikka sopimus ei ole täydellinen, se on silti historiallinen paperi, joka tulee määrittämään seuraavia vuosikymmeniä, maatalous- ja ympäristöministeri **Kimmo Tiilikainen** sanoo.

Sopimus on tarkoitettu pitkäaikaiseksi. Se täydentää vuonna 1992 solmittua YK:n ilmastomuutosta koskevaa puitesopimusta.

Maailmasta päästöneutraali vuosisadan jälkipuoliskolla

Pariisin ilmastososopimuksen mukaan koko maailman päästöjen ja hiilinielujen tulee olla tasapainossa kuluvan vuosisadan jälkipuoliskolla. Maapallon keskilämpötilan nousu tulee rajoittaa selvästi alle kahteen asteeseen ja pyrkiä toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. Jälkimmäistä tavoitetta ajoivat erityisesti ilmastomuutokselle haavoittuvimmat maat, koska se vähentäisi selvästi ilmastomuutoksesta aiheutuvia riskejä.

Molemmat linjaukset ovat tärkeitä signaaleja maailmalle. Kirjaus päästöneutraalisuudesta ja päästövähennystavoitteesta olisi voinut olla vahvempi ja sisältää konkreettisen tavoitevuoden. Nykyinenkin muotoilu kertoo, että olemme yhteistuumiin siirtymässä vähähiilisyteen. Yritysten, sijoittajien, kaupunkien ja kansalaisten kannattaa jatkossa tehdä päätöksensä sen valossa, ministeri Tiilikainen sanoo.

Päästövähennystavoitteiden lisäksi sopimuksessa on asetettu pitkän aikavälin tavoite ilmastomuutokseen sopeutumiselle. Näin sopeutuminen ja sopeutumissuunnitelmien merkitys nostetaan yhtä tärkeään asemaan hillitsemisen kanssa.

Maiden jyrkkä jako kahteen leiriin murtui

Vuonna 1992 solmitussa YK:n ilmastopuitesopimuksessa maat on jaettu kehitysmaihin ja teollisuusmaihin, ja vain teollisuusmaille on asetettu velvoitteita. Sen jälkeen maailma on muuttunut: esimerkiksi Kiina vastaa jo yli viidenneksestä maailman päästöistä ja monet kehitysmaiksi tuolloin luokitelluista maista ovat maailman rikkaimpien joukossa. Yksi Pariisin neuvottelujen keskeisistä haasteista oli tämän jyrkän kahtiajaon poistaminen – niin, että sopimus heijastelisi paremmin maiden kehitys- ja päästötasoa.

Syntynyt lopputulos oli kompromissi. Kaikki maat ovat jatkossa velvoitettuja suunnittelemaan ja toteuttamaan päästövähennyksiä ja kertomaan niistä avoimesti ja läpinäkyvästi. Toimet ovat kansallisesti määriteltyjä ja siten suhteutettuja maan kehitystasoon, ja niiden tulee kiristyä ajan myötä. Kaikkien maiden tulee raportoida päästöistään ja etenemisestään kohti tavoitteita. Tässä vastuiden jyrkkä kahtiajako murtui.

Toisaalta kehittyviä maita ei velvoiteta köyhimpien maiden ilmastotoimien rahoittamiseen. Myös ilmastotoimien raportoinnissa kehittyvät maat saivat joustoja ja kehittyneillä mailla on velvollisuus tukea raportointia.

Ilmastotoimien riittävyttä arvioidaan viiden vuoden välein

186 maata on antanut kansallisen päästövähennyssitoumuksen vuoden 2020 jälkeiselle ajalle. Yhteensä nämä sitoumukset kattavat yli 95 % maailman päästöistä. Annetut

päästövähennyssitoumukset eivät eri arvioiden mukaan riitä rajoittamaan lämpenemistä alle kahden asteen.

Sopimuksen vaikuttavuuden kannalta erityisen tärkeä onkin EU:n ja Suomen siihen ajama viiden vuoden välein järjestettävä arviointi- ja tiukennuskierros, jolloin maat sitoutuvat valmistelevaan ja toimittamaan uudet panokset. Teollisuusmailla päästötavoitteet kattavat koko niiden talouden ja myös muut maat pyrkivät kohti tällaisia tavoitteita.

Päästövähennystavoitteiden lisäksi viiden vuoden välein tarkastellaan ilmastorahoituksen kehittymistä sekä maiden toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Ilmastotoimet kirjataan ilmasopimuksen sihteeristön ylläpitämään julkiseen rekisteriin. Eri maiden ilmastotoimien riittävyttä suhteessa päästötavoitteeseen tarkastellaan ensimmäisen kerran jo ennen uuden sopimuksen voimaantuloa, vuonna 2018.

Myös maiden päästövähennyssitoumuksien vertailu- ja arviointimahdollisuuksia parannetaan. Sitoumusten tietovaatimukset määrittelee sitä varten perustettava työryhmä. Samaten sopimus velvoittaa maat päästöjänsä tarkempaan raportointiin, mikä auttaa paremmin seuraaman etenemistä kohti päästövähennystavoitteita.

Oli jo pitkään selvää, ettei Pariisin sopimukseen ilmoitetuista päästötavoitteista tule sitovia kansainvälisessä oikeudessa. Monet maat, kuten Yhdysvallat ja Intia, eivät olleet valmiita tällaiseen ratkaisuun. Kaikilla mailla on kuitenkin velvollisuus ryhtyä toimiin ilmoittamiensa tavoitteiden saavuttamiseksi, Suomen pääneuvottelija Harri Laurikka sanoo.

Ilmastorahoitus kehittyville maille jatkuu ja rahoituspohja laajenee

Keskeinen osa Pariisin sopimusta on kehittyvien maiden ilmastotoimien tukemiseksi tarjottava ilmastorahoitus. Siihen lasketaan mukaan niin julkinen kuin yksityinen raha. Teollisuusmaat lupautuivat jatkamaan ilmastorahoitusta vuoden 2020 jälkeen ja olemaan ilmastorahoituksessa johtavassa roolissa. Ilmastorahoituksessa on useita erilaisia mahdollisia rahoituslähteitä, kanavia ja keinoja. Rahoituksen taso on 100 miljardia USA:n dollaria vuodessa 2020–2025, mutta rahoittajien joukkoon tulee teollisuusmaiden lisäksi uusia maita. Rahoitustavoitetta tarkastellaan uudelleen 2025.

Pienet saarivaltiot ja vähiten kehittyneet maat ovat vaatineet, että ilmastonmuutoksen aiheuttamat vahingot ja menetykset huomioitaisiin paremmin. Sopimuksessa linjataan, että Varsovassa 2013 tätä varten perustettu *Loss and damage* -mekanismi jatka toimintaansa myös vuoden 2020 jälkeen. Sen sijaan kehitysmaat eivät ole oikeutettuja korvauksiin vahinkoja ja menetyksiä käsiteltäessä.

Yhteistyömahdollisuuksia päästöjen vähentämiseksi

Sopimukseen kirjattiin maille mahdollisuus tehdä yhteistyötä päästöjen vähentämiseksi esimerkiksi päästökaupan avulla. Maiden välisessä yhteistyössä on vältettävä päästöjen kaksoislaskentaa eli sitä, että samat päästövähennykset laskettaisiin sekä toteutusmaan että toteuttajamaan veloitteen täyttämiseksi. Sopimuksessa perustettiin uusi päästökauppamekanismi. Mekanismi muistuttaa suuresti olemassa olevia Kioton pöytäkirjan mekanismeja, ja sen säännöt ehdotetaan sovittavan seuraavassa osapuolten kokouksessa ensi vuonna. EU:n päästökauppajärjestelmä jatkuu ennallaan.

Kattava sopimus on Suomen etu

Kaikki isot teollisuusmaat ja päästäjät ovat sopimuksessa mukana. Lopullinen voimaantulokynnys on määritelty niin, että mukaan on saatava vähintään 55 osapuolta (ratifiointi) ja 55 prosenttia maailman päästöistä. Kattava sopimus parantaa teollisuuden kilpailuasemaa Euroopassa.

Sopimus auttaa turvaamaan nykyisiä teollisia työpaikkoja myös Suomessa. Samalla lisääntyvät ilmastotoimet avaavat suuret kasvumahdollisuudet puhtaasti teknologian yrityksille. Tähän myös Suomessa kannattaa tarttua, ministeri Tiilikainen sanoo.

EU ja Suomi ovat olleet neuvotteluissa avainroolissa. EU näytti suuntaa muun muassa asettamalla oman päästövähennystavoitteensa hyvissä ajoin ja rakentamalla aktiivisesti yhteenliittymää, johon kuului kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa ajavia maita.

Ranskan diplomatialla ja EU:n aktiivisuudella saatiin Pariisissa paljon aikaan. Näitä kykyjä tarvitaan tulevaisuudessakin, sillä työ ei tosiaan lopu tähän. **Pariisi on vasta käännekohta ja tulevat vuodet näyttävät, miten vaikuttava sopimus todella on**, ministeri Tiilikainen sanoo.

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen neuvotteli Pariisissa EU:n puolesta maiden välistä vastuunjakoja ja metsien käyttöä käsittelevissä ryhmissä.

Suomen kannalta on myös tärkeää, että **metsien merkitys hiilinieluna tunnustetaan sopimuksessa yleisellä tasolla**.

Ilmastonmuutos koskettaa koko ihmiskuntaa. Tästä syystä pidän tärkeänä että sopimuksen johdannossa tunnustetaan ihmisoikeudet, työntekijöiden asema, naisten oikeudet, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja alkuperäiskansojen asema. •

Ilmastosopimuksen seuraava osapuolikokous järjestetään Marrakechissä, Marokossa marraskuussa 2016.

Lisätietoja

Ministerin haastattelupyynnöt:

Maatalous- ja ympäristöministerin erityisavustaja Jyrki Peisa, ympäristöministeriö, p. +358 50 364 083, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Pääneuvottelija Harri Laurikka, ympäristöministeriö, p. +358 295 250 156, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Rahoituskysymykset:

Folke Sundman, ulkoasiainministeriö, puh. +358 295 351 035, etunimi.sukunimi@formin.fi ja

Outi Honkatukia, valtionvarainministeriö, p. +358 40 485 7346, etunimi.sukunimi@vm.fi

Metsiin liittyvät kysymykset: Heikki Granholm, maa- ja metsätalousministeriö, p. +358 40 077 4298, etunimi.sukunimi@mmm.fi

Päästökauppamekanismeihin liittyvät kysymykset: Karoliina Anttonen, työ- ja elinkeinoministeriö, p. +358 50 396 0086, etunimi.sukunimi@tem.fi

Sopeutumiseen ja ilmastonmuutoksesta aiheutuviin vahinkoihin ja menetyksiin liittyvät kysymykset: Johanna Pietikäinen, p. +358 40 480 6064, etunimi.sukunimi@formin.fi

Raportointiin ja päästövähennysten läpinäkyvyyteen liittyvät kysymykset:

Riitta Pipatti, Tilastokeskus, p. +358 50 500 5247, etunimi.sukunimi@tilastokeskus.fi

Viestintäasiantuntija Riikka Lamminmäki, ympäristöministeriö, p. +358 50 524 5269, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi